

Marlena Gołębiowska

Litewska solidarność z Ukrainą

Litwa od początku rosyjskiej inwazji pozostaje jednym z wiodących państw pod względem wsparcia dla Ukrainy. To wymierna, liczona w setkach milionów euro, pomoc militarna, humanitarna i finansowa pograżonemu w wojnie państwu oraz uciekającym z niego uchodźcom. Na arenie międzynarodowej słyszalny jest także litewski głos sprzeciwu wobec agresora, wyrażający się w ograniczaniu więzi dyplomatycznych, handlowych i energetycznych z Rosją.

Wsparcie Ukrainy. Z badań Instytutu Gospodarki Światowej w Kilonii (*Kiel Institute for the World Economy, IfW*)¹, który śledzi wsparcie kierowane do Ukrainy przez poszczególne państwa, wynika, że w relacji do swoich możliwości gospodarczych Litwa znajduje się pod tym względem w światowej czołówce. Dotychczas przekazała Ukrainie pomoc o wartości 0,4% swojego PKB – 244 mln euro. Tym samym zajęła pod tym względem czwarte miejsce wśród analizowanych przez IfW państw: za Łotwą – 0,9%, Estonią – 0,8% i Polską – 0,5% (więcej o pomocy estońskiej w: [„Komentarze IEŚ”, nr 596](#)). Wsparcie Litwy opierało się w przewarżającej mierze na pomocy militarnej – 187 mln euro, następnie humanitarnej – 52 mln euro i finansowej – 5 mln euro. Litwa dostarczyła Ukrainie m.in. systemy obrony przeciwlotniczej Stinger, broń przeciwpancerną, moździerz 120 mm i inną broń strzelecką, amunicję, drony, radary obserwacyjne, transportery opancerzone M113 i M577 czy też kamizelki i hełmy.

Równocześnie Litwa jasno deklaruje dalsze wsparcie w wymiarze militarnym. 12 października 2022 r. po spotkaniu Grupy Kontaktowej ds. Obrony Ukrainy, koordynującej zachodnią pomoc w tym zakresie (tzw. Grupa Ramstein – od nazwy miasta, w którym 26 kwietnia 2022 r. została zawiązana), minister obrony narodowej Litwy Arvydas Anušauskas poinformował o dalszych dostawach (dotyczy to dalszego wsparcia militarnego, w tym moździerzy, wozów opancerzonych i kamer termowizyjnych, a także odzieży i sprzętu zimowego). Litwa zaproponowała również zorganizowanie szerokiego zakresu szkoleń wojskowych dla Sił Zbrojnych Ukrainy. Ponadto zadeklarowała pomoc w naprawach jednostek artylerii samobieżnej Panzerhaubitze 2000.

Należy równocześnie zaznaczyć, że wskazane przez IfW kwoty opierają się wyłącznie na transferach międzyrządowych. Nie uwzględniają zatem darowizn prywatnych i pomocy za pośrednictwem organizacji pozarządowych ani wszelkiego rodzaju zbiórek na rzecz pomocy humanitarnej organizowanych przez Litwinów. Nie obejmują np. środków zebranych przez powołaną na Litwie organizację „Blue/Yellow” (do połowy września 2022 r. było to 35 mln euro) czy też przekazania Ukrainie bezzałogowego statku powietrznego Bayraktar TB2 z amunicją zakupioną za pieniądze zebrane przez obywateli Litwy (w sumie blisko 6 mln euro). Należy wspomnieć również o kolejnych 51 mln przekazanych Ukrainie przez Litwę w ramach środków unijnych.

Litwa stała się także nowym domem dla uciekających przed wojną Ukraińców. Jak podaje IfW, Litwa przyjęła ok. 67 tys. uchodźców wojennych, co w przypadku 2,8-milionowego państwa oznacza 2,4% populacji (w relacji do liczby mieszkańców więcej przyjęły tylko Estonia – 58 tys., czyli 4,4%, i Polska – 1 mln 422 tys., czyli 3,8%). Litwa podjęła też szereg działań w tym zakresie, np. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zapewniło świadczenia pieniężne dla osób i firm, które dały schronienie uchodźcom z Ukrainy (na ten cel przeznaczono 6,3 mln euro), a Ministerstwo Oświaty zadbało o przyjęcie uczniów z tego państwa (najnowsze dane mówią o 13 tys. uczniów ukraińskich uczących się w szkołach na Litwie).

¹ Baza IfW „The Ukraine Support Tracker” określa ilościowo pomoc Ukrainie przekazaną przez rządy od 24 stycznia 2022 r. do 3 października 2022 r. (okres uwzględnia miesiąc przed rosyjską inwazją ze względu na to, że część państw takie wsparcie skierowała jeszcze przed nią). Baza obejmuje 40 państw, w tym państwa członkowskie UE i członków G7, a także Australię, Koreę Południową, Turcję, Norwegię, Nową Zelandię, Szwajcarię, Chiny, Tajwan i Indie.

Sprzeciw wobec Rosji. Litwa wyraża także wyraźny sprzeciw wobec agresora. Była pierwszym państwem w Europie, które obniżyło poziom relacji dyplomatycznych z Rosją. W reakcji na masowe zabójstwa w Buczy, które wyszły na jaw w kwietniu 2022 r., z Litwy wydano rosyjskiego ambasadora Aleksieja Isakowa oraz odwołano litewskiego ambasadora w Moskwie Eitvydasa Bajarūnasa. Od tego czasu Ambasadą Rosji w Wilnie kierował chargé d'affaires Siergiej Riabokon. Jednak 3 października 2022 r. także on stracił swoje stanowisko. Jak poinformowało w komunikacie Ministerstwo Spraw Zagranicznych Litwy, decyzja ta została podjęta w związku z jego wypowiedziami i działaniami, które były niezgodne ze statusem dyplomatycznym. W odwecie 5 października Rosja wydała chargé d'affaires litewskiej placówki – Virginię Umbrasien.

Ambasada Rosji w Wilnie stała się niejako symbolem w proteście przeciwko agresorowi. To przed jej budynkiem odbywały się protesty społeczne, wzywające Rosję do zakończenia wojny. To także znajdujący się w jej pobliżu staw zabarwiono na czerwono, co było wyrazem sprzeciwu wobec zbrodni popełnianych przez rosyjskich żołnierzy w Ukrainie. Symbolicznym gestem była także zapowiedź mera Wilna dotycząca zmiany nazwy ulicy, przy której mieści się Ambasada Rosji, na „Bohaterów Ukrainy”. Tym samym – jak podkreślił mer Remigijus Šimašius – każdy pracownik ambasady na swoich wizytówkach będzie honorował tych bohaterów.

Litwa konsekwentnie opowiada się także za jak najdotkliwszymi sankcjami wobec Rosji w związku z jej atakiem na Ukrainę. Dla przykładu jako pierwsze europejskie państwo ogłosiła, że całkowicie rezygnuje z rosyjskiego gazu, na forum unijnym utrzymywała twarde stanowisko w sprawie ograniczenia Rosji handlu z obwodem kaliningradzkim ([„Komentarze IEŚ”, 658](#)) czy też znalazła się wśród niewielu europejskich państw, które zawiesiły wydawanie obywatelom Rosji wiz w celach turystycznych ([„Komentarze IEŚ”, nr 689](#)). Aktywnie popiera także integrację Ukrainy z UE oraz NATO.

Wnioski. Litwa na arenie międzynarodowej podnosi kwestię suwerenności i integralności Ukrainy. Gdy latem 2020 r. w Lublinie tworzono Trójkąt Lubelski – nową platformę współpracy między Polską, Litwą i Ukrainą – jako zasadniczy jej cel wskazano intensyfikowanie współpracy w zakresie bezpieczeństwa ([„Komentarze IEŚ”, nr 236](#)). Uwzględniając obecne uwarunkowania, ten cel jeszcze bardziej wzmocnia kooperację pomiędzy państwami regionu.

Inwazja Rosji na Ukrainę stanowi największy od kilku dekad kryzys bezpieczeństwa dla społeczności transatlantyckiej i europejskiej. W szczególności dotyczy ona Litwę, w przypadku której ta wojna bezpośrednio wywołuje poczucie zagrożenia. Jak zauważa w swojej analizie prof. Dovilė Budrytė, która zajmuje się badaniem zjawiska traumy i pamięci w stosunkach międzynarodowych², w przypadku Litwy dochodzą do tego wciąż silne, zbiorowe wspomnienia o sowieckiej przeszłości.

Litwa od początku rosyjskiej agresji wyraża solidarność z Ukrainą i gotowość niesienia jej pomocy ([„Komentarze IEŚ”, nr 531](#)). Taki też komunikat wybrzmiał podczas odbywającego się w marcu 2022 r. spotkania szefów rządów w ramach Trójkąta Lubelskiego. Wówczas premier Litwy Ingrida Šimonytė zaznaczyła, że Ukraina „broni wolności całej Europy, walczy o nas wszystkich”. Słowa te od niemal ośmiu miesięcy nieustannie znajdują potwierdzenie w działaniach. Litwa jest silnym głosem w Europie wspierającym Ukrainę i opowiadającym się za ostrzejszymi zachodnimi sankcjami wobec Rosji.

² *‘Living through the other’: Lithuania’s emotional identification with Ukraine*, <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1780392/living-through-the-other-lithuania-s-emotional-identification-with-ukraine>.